

i llibres LECTURES**NOVEL·LA EL PREMI SANT JORDI QÜESTIONA LES APARICIONS DE LOURDES**

Una vida i els seus miracles

Pep Coll (Pessonada, Lleida, 1949) ha abordat als seus llibres moltes de les cares del Pirineu. En modalitat infantil, juvenil o adulta, ha publicat aproximacions a la mitologia -*Muntanyes maledides* (1994)-, a la història -*Per les valls on es pon el sol* (2002)-, a la naturalesa -*Els arbres amics* (2004)-, a l'economia -*El segle de la llum* (1997)- o a la llengua -*El parlar del Pallars* (1991)-. Ara acaba d'aparèixer *Les senyorettes de Lourdes*, la biografia novel·lada de Bernadotte Soubirous, l'obra guanyadora del darrer premi Sant Jordi, i que està situada a l'altra banda del Pirineu, a la regió francesa de la Bitorra.

El llibre, que es publica quan es compleixen 150 anys de les aparicions de Lourdes, desenvolupa amb contenció artesanal la vida de Bernadotte des del seu naixement en el si d'una família humil fins a la seva mort en un convent llunyà, posant l'èmfasi en les aparicions i també en les conseqüències que aquestes van tenir a la vila, i sobretot en ella mateixa. No es tracta

LES SENYORETTES DE LOURDES
Josep Coll

Editorial: Proa
Pàgines: 316
Preu: 20 €

d'una obra de suspens ni de gran estil, sinó que l'autor ha situat l'escriptura al servei dels fets narrats: el llibre complaurà més el lector en la mesura que s'interessi per la protagonista.

Els capítols de *Les senyorettes de Lourdes* alternen els records explicats en primera persona per Bernadotte i les aproximacions del narrador extern, és a dir, una mirada ingènua i una altra de més mundana. Les aparicions esdevingudes a la gruta de Massabielha, finalment atribuïdes a la Verge, desfermen tot de fenòmens que conformen un fris de la societat de l'època en què es produeixen: la visió refractària dels sectors més racionalistes, les lluites de poder entre els jerarques de l'Església, els beneficis comercials que comporta el peregrinatge, la pugna entre el poder municipal i París, la visió dels metges, la posició de la família, el paper de les dones en la magnificació de les aparicions...

A aquest lector li han interessat sobretot les referències a la llengua: Bernadotte és una noia

analfabeta que només entén el gascó, la llengua que li parla la Verge. Quan es converteix en una celebrada, però, és obligada a alfabetitzar-se en francès, que sembla la llengua adequada per adreçar-se al poder terrenal i diví. D'aquesta manera, Coll opta per l'antropònim occità Bernadotte en comptes del francès Bernadette, ja que la nena no es podia considerar en absolut un producte de la cultura francesa; en canvi, pel que fa al topònim se serveix del francès Lourdes i no de l'occità Lorda, que ja aleshores resultava anacrònic.

Més enllà de la biografia novel·lada, Coll ha creat un marc narratiu: el llibre és obra d'un personatge que apareix i desapareix precipitadament a les últimes pàgines, i que el lector farà bé d'oblidar.

A *Les senyorettes de Lourdes* hi ha també altres jocs de mans, com ara el del personatge secundari portador de grans revelacions, o la veu d'ultratomba de Bernadotte, que resulten menys afortunats que la pura narració gradual i mil·limètrica de la vida d'aquest personatge malaltís, solitari, infeliç, profundament patètic i, doncs, literari.

VICENÇ PAGÈS JORDÀ
[vpages@elperiodico.com]

RELATS

L'Índia de l'esplendor i la pura misèria

ELEFANTA SUITE
Paul Theroux

Traducció: Miquel Martínez-Lage
Editorial: Alfaguara
Pàgines: 376
Preu: 18,50 €

Elefanta Suite reuneix tres novel·les curtes que tenen en comú l'Índia; o, més ben dit, la vida d'uns nord-americans a l'Índia i el contrast entre cultures. De fet, el que fa Paul Theroux (Medford, Massachusetts, EUA, 1941) és molt semblant al que va fer Henry James amb les seves obres sobre nord-americans a Europa, o al que va escriure Paul Bowles sobre els seus compatriotes a l'Àfrica. En aquest cas, en canvi, l'Índia és la protagonista absoluta, una Índia que, com diu un dels personatges, «des de lluny, era l'esplendor; des de prop, pura misèria».

Theroux, bon coneixedor del país i prestigiós escriptor de viatges (autor, entre altres, d'*El gran bazar del ferrocarril*), insisteix en el punt de vista del nord-americà enfrontat a una altra cultura. A *Monkey Hill*, primer dels relats d'*Elefanta Suite*, apareix una parella que fa més de 30 anys que estan casats en un balneari de tractaments ayurvèdics, una espècie de gueto del qual sortiran per descobrir l'autèntica Índia. El segon, *La Puerta de la India*, se centra en un home de negocis instal·lat en un hotel de Mumbai; la primera vegada que viatja fins allà li sembla un país «pudent i irrespirable», es nega a sortir de nit i menja plàtans a l'habitació perquè no es fia del menjar indi. A poc a poc abandonada les pors i aprendrà que el país pot ser un lloc de grans plaers. «A l'Índia tothom troba el que busca», escriu Theroux. «I també troba una cosa que no tenia prevista». En l'última de les novel·les, *El dios elefante*, és una jove nord-americana la que es debat entre la vida ascètica de l'*ashram* de Bangalore i la modernitat d'Electronic City.

Al llarg del llibre, escrit amb estil àgil, Theroux insisteix en la necessitat d'alliberar-se dels prejudicis. I és que, com diu un dels personatges: «Les novel·les d'autors indis que havia llegit als EUA no li havien servit de preparació per al que va trobar aquí». Theroux, doncs, ofereix l'altra cara d'aquesta relació que obsessiva Rudyard Kipling.

XAVIER MORET
[xmoret@elperiodico.com]

RELATS FASCINACIÓ PER LA XINA

Potències de l'ànima

Amb cada nou títol, Andrés Ibáñez (Madrid, 1961) es va gestant una carrera d'escriptor tan singular com atraient per al lector que no es conforma amb el conegut entreteniment vacu ni amb la novetat refugient de publicitat ràpidament oblidada. Poc li queda per demostrar (o potser encara no) a qui ha entregat novel·les de la força i de la coherència ètica i estètica de *La música del mundo* (premi Ojo Crítico de narrativa 1995), *El mundo en la era de Varick* (1999), *La sombra del pájaro lira* (2003), i la juvenil, però no menys important, *El parque prohibido* (2005). Ara, prologat per Félix Romeo, presenta el volum *El perfume del cardamomo* (premi NH de relats inèdits 2003), en la jove editorial Impedimenta, una aposta per la cada vegada, per sort, menys minoritària qualitat literària.

El subtítol del conjunt (*Cuentos chinos*) ja dona les claus globals. Ibáñez s'ha sentit fascinat per la literatura clàssica xinesa. Dos són els seus objectius essencials: oferir al lector una invitació per acostar-

lo a aquesta literatura, i fer seus mitjançant l'emulació (imitació que porta a la superació) els trets característics d'aquest gènere literari. I, com no podria ser d'una altra manera, Ibáñez acaba sortint ben parat del repte. Ha captat l'essència formal (senzillesa expositiva, brevetat, fons moral faulstic),

l'atmosfera (tot queda nimbada com per una llum transparent, com banyat en calma, com si la serenitat ho negués) i el to (musicalitat suau i fluïdesa) d'aquestes composicions, encara que els fets narrats siguin cruels i violents, per parlar dels seus temes de sempre: tant de pes tenen en la vida les coses que es veuen com les coses que no es veuen; per aconseguir la química felicitat és necessari recórrer-se

cap endins, escoltar la veu interior, la consciència, l'ànima: tot es troba dins nostre. *El perfume del cardamomo* porta al nas del cervell el coneixement i la bellesa mitjançant la paraula.

MARCOS MAUREL
[mmaurel@elperiodico.com]

ASSAIG VIDES D'EINSTEIN I GÖDEL

Dos amics genials

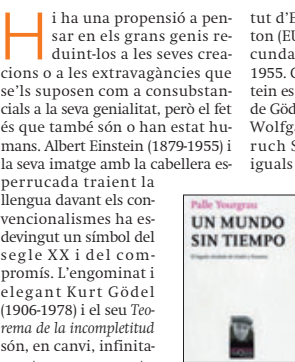
Hi ha una propensió a pensar en els grans genis reduint-los a les seves creacions o a les extravagàncies que se'ls suposen com a consubstancials a la seva genialitat, però el fet és que també són o han estat humans. Albert Einstein (1879-1955) i la seva imatge amb la cabellera es perrucada traient la llengua davant els convencionalismes ha esdevingut un símbol del segle XX i del compromís. L'engominat i elegant Kurt Gödel (1906-1978) i el seu *Teorema de la incompletitud* són, en canvi, infinitament menys coneguts, tot i ser un dels lògics i matemàtics més grans de tots els temps i portador d'un drama intel·lectual que va ser també una apassionant aventura del coneixement.

Palle Yourgrau, nascut a Johannesburg (Sud-àfrica) i especialista en filosofia del llenguatge i matemàtiques, reconstrueix a *Un mundo sin tiempo* la relació intel·lectual i personal entre aquells dos iconoclastes que van córrer per camins separats fins que la fugida del nazisme els va conduir a l'Insti-

tut d'Estudis Avançats de Princeton (EUA), i on es va forjar una fecunda amistat entre el 1942 i el 1955. Certament, els gustos d'Einstein es trobaven als antípodes dels de Gödel, i si al primer el fascinava Wolfgang Amadeus Mozart i Baruch Spinoza, al segon a parts iguals Gottfried W. von Leibniz i

Blancaneu i els set nans, de Walt Disney. Einstein era jovial, planer i un fracàs com a pare i com a marit, mentre que Gödel era un hipochondríac retret i un pessimista recalçant que va morir d'inaniació, paranoic i pesant 30 quilos. Però el que els unia era la ferma convicció que la física sense filosofia era mera enginyeria, i tots dos van estar tota la seva vida pensant sobre el temps, l'univers i contra l'esperit de l'època en què els va tocar viure, una edat d'or de la física i la filosofia que Yourgrau reconstrueix amb rigor, ironia i un do sorprenent per explicar tot el que és complex com si fos simple.

MANEL GARCIA
[manelgarcia@elperiodico.com]

UN MUNDO SIN TIEMPO
Palle Yourgrau

Traducció: Rafael de las Heras
Editorial: Tusquets
Pàgines: 269
Preu: 18 €